

ضروریات

انگل شناسی پزشکی

مؤلفین:

دکتر عبدالحسین دلیمی اصل

استاد انگل شناسی دانشگاه تربیت مدرس تهران

دکتر جاوید صدرایی

دانشیار انگل شناسی دانشگاه تربیت مدرس تهران

دکتر فاطمه غفاری فر

دانشیار انگل شناسی دانشگاه تربیت مدرس تهران

سجاد رشیدی

مدرس دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه آزاد دزفول

انتشارات خسروی

۱۳۹۱

عنوان و نام پدیدآور	ضروریات انگل‌شناسی پزشکی: (کلمات انگل‌شناسی، کرم‌شناسی پزشکی، تک‌یاخته‌شناسی پزشکی) / مولفین عبدالحسین دلیمی‌اصل... [و دیگران].
مشخصات نشر	تهران: خسروی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۱۷۰ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-600-209-086-7
وضعیت فهرست نویسی	فبا
یادداشت	مولفین عبدالحسین دلیمی‌اصل، جاوید صدراپی، فاطمه غفاری‌فر، سجاد رشیدی.
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه.
یادداشت	نمایه.
موضوع	انگل‌شناسی پزشکی
موضوع	کرم‌شناسی پزشکی
موضوع	تک‌یاخته‌شناسی پزشکی
شناسه افزوده	دلیمی‌اصل، عبدالحسین، ۱۳۲۵ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۱/ص: Q۲۵۱
رده بندی دیویی	۶۱۶/۹۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۹۹۹-۲۱

عنوان:	ضروریات انگل‌شناسی پزشکی
مؤالفین:	دکتر عبدالحسین دلیمی‌اصل - دکتر جاوید صدراپی دکتر فاطمه غفاری‌فر - سجاد رشیدی
ناشر:	انتشارات خسروی
قطع:	وزیری
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۱
تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۲۰۹-۰۸۶-۷
قیمت:	۶۹۰۰ تومان

مرکز پخش: انتشارات خسروی، خیابان انقلاب، بین وصال و قدس، کوچه اسکو
ساختمان شماره ۲۳، واحد ۵ تلفن: ۲۰-۲۶۴۹۰۷۱۹

پیشگفتار

با همه پیشرفت‌ها و موفقیت‌هایی که در علم انگل‌شناسی حاصل شده است اما هنوز هم در برخی مناطق و کشورها مخصوصاً کشورهای جهان سوم و کشورهایی که از لحاظ بهداشتی و فرهنگی و اقتصادی در سطح پایین‌تری هستند بیماری‌های انگلی به عنوان یک مشکل اساسی مطرح هستند. از میان کرم‌ها، آسکاریس و کرم‌های قلابدار و اکسیور و تریکوسفال و شیزوتوزوما و استرانجیلوئیدس و از میان آلودگی‌های تک‌یاخته‌ای، آمیب اسهال خونی و ژiardia و مالاریا و تریپانوزوما هنوز هم شیوع بالایی در جهان دارند.

در کشور عزیزمان ایران نیز در زمان‌های گذشته آلودگی‌های انگلی وجود داشته‌اند که با افزایش سطح بهداشت بسیاری از این بیماری‌ها ریشه‌کن شده‌اند. تشخیص عوامل بیماری‌های عفونی مهمترین قدم در جهت درمان بیماری‌ها بوده ولی جهت جلوگیری از ابتلای مجدد و مبارزه با عامل بیماری کافی نیست. شناخت مورفولوژی و بیولوژی انگل‌ها، عوامل موثر در انتشار و سیر تکاملی و چگونگی ابتلا و انتقال بیماری و آموزش بهداشت می‌توانند نقش بسزایی در جلوگیری از انتشار بیماری‌ها و حتی ریشه‌کنی آنها داشته باشند. امید است به منظور ریشه‌کنی بیماری‌های انگلی در کشورمان همه متخصصین علوم آزمایشگاهی و کارشناسان بهداشتی و دانشگاهی علوم پزشکی کشور نهایت تلاش خود را در تشخیص و آموزش بهداشت انجام داده تا روزی فرا رسد که حتی بیماری انگلی ناچیزی مثل اکسیور نیز گزارش نشود و قطعاً این امر با تلاش و کوشش امری میسر خواهد بود.

مقدمه

کتاب حاضر مجموعه ای شامل کلیات انگل شناسی و کرم شناسی و تک یاخته شناسی پزشکی می باشد که منطبق بر سرفصل های درسی وزارت بهداشت برای دانشجویان رشته های پیراپزشکی، پرستاری، مامایی و زیست شناسی تدوین شده است. از آنجا که یادگیری اصطلاحات انگل شناسی نسبتاً مشکل و فرار می باشد در این کتاب سعی بر حذف مطالب اضافی برای دانشجویان ذکر شده بوده و بیشتر به یادگیری سرفصل های مهم و مورد نیاز پرداخته شده است. یکی از مزایای مهم این کتاب وجود تصاویر زیاد مربوط به چرخه و اشکال مورفولوژیکی انگلها و در برخی موارد تصاویر بیماران بوده که می تواند در یادگیری کمک قابل توجهی کند.

در این کتاب انگل های مهم پزشکی از لحاظ مورفولوژیکی، چرخه زندگی، بیماری زایی و علائم بالینی و کنترل و پیشگیری و اپیدمیولوژی مورد بررسی قرار گرفته اند. شایان ذکر است که تمام تصاویر چرخه های زندگی انگل ها در این کتاب از سایت Centers for Disease Control and Prevention و تمام تصاویری که در زیر آنها منبع اقتباس ذکر نشده است از سایت Google/ Image گرفته شده است. در کل، این کتاب مجموعه ای ساده و روان بوده و امید است مورد رضایت دانشجویان عزیز واقع شود. لازم به ذکر است از آنجا که هیچ کار ساخته دست بشر، خالی از اشکال نیست و ممکن است در تهیه این کتاب نیز اشکالاتی وجود داشته باشد لذا از کلیه خوانندگان محترم خواهشمند است در صورت وجود هرگونه اشکال در صورت تمایل آن را به آدرس sajaderashidi@yahoo.com ایمیل نمایند تا در چاپ های بعدی اصلاح گردد. امیدواریم با رعایت اصول بهداشت و اطلاع رسانی بیشتر مخصوصاً به عوام روزی شاهد ریشه کنی بیماری های انگلی مخصوصاً در استان هایی مانند خوزستان باشیم. در پایان از زحمات تمامی اساتید گروه انگل شناسی دانشگاه تربیت مدرس و جناب آقای دکتر مجید پیرستانی، دکتر دلاوری و دکتر غلامرضا زارع نهایت تشکر و قدردانی به عمل می آید.

با آرزوی موفقیت

تابستان ۱۳۹۱

فهرست

۴	پیشگفتار
۵	مقدمه
۱۱	کلیات و برخی از اصطلاحات انگل شناسی پزشکی
۱۲	طبقه بندی انگل های مهم در پزشکی
۱۴	نematodes (Roundworms)
۱۶	Ascaris lumbricoides آسکاریس لومبریکوئیدس
۱۹	Visceral larva migrans (VLM) لاروهای مهاجر احشایی
۲۱	بیماری زایی در انسان
۲۲	Enterobius vermicularis (اکسور) انتروبیوس ورمیکولاریس
۲۵	Trichuris trichura تریشورس تریشورا
۲۷	Capillaria philippinensis کاپیلاریا فیلیپیننسیس
۲۹	Capillaria hepatica کاپیلاریا هپاتیکا
۳۱	Trichinella spiralis تریشینلا اسپیرالیس
۳۴	Dracunculus medinensis دراکونکولوس مدیننسیس
۳۵	Strongyloides stercoralis استرانجیلوئیدس استرکورالیس
۳۷	Strongyloides fulleborni استرانجیلوئیدس فوله بورنی
۳۷	Trichostrongylus تریکوسترونژیلوس
۳۸	Hook worms کرم های قلاب دار
۴۱	Cutaneous Larva Migrans (CLM) لاروهای مهاجر جلدی
۴۳	Filarial Nematodes نماتود های فیلری
۴۳	Wuchereria bancrofti ووشریا بانکروفتی
۴۵	Brugia malayi بروگیا مالایی
۴۷	Brugia timori بروگیا تیموری
۴۷	Onchocerca volvulus اونکوسر کاوولوولوس
۵۱	Loaloa (کرم چشم)
۵۳	منابع
۵۵	Trematodes or Flukes ترماتودها-
۵۶	ترماتودهای کبدی

- ۵۶..... *Fasciola hepatica* فاسیولا هپاتیکا
- ۵۹..... *Fasciola gigantica* فاسیولا ژیگانتیکا
- ۵۹..... *Dicrocoelium dendriticum* دیکروسلیم دندریتیکم
- ۶۱..... *Clonorchis sinensis* کلونورکیس سیننسیس
- ۶۲..... *Opisthorchis viverrini* اپیستورکیس ویورینی
- ۶۲..... *Opisthorchis felinus* اپیستورکیس فلینوس
- ۶۳..... ترما تودهای روده ای
- ۶۳..... *Fasciolopsis buski* فاسیولوپسیس بوسکی
- ۶۵..... *Heterophyes heterophyes* هتروفیس هتروفیس
- ۶۵..... *Metagonimus yokogawai* متاگونیموس یوکوگامای
- ۶۶..... *Echinostoma ilocanum* اکینوستوما ایلوکانوم
- ۶۶..... *Gastrodiscoides hominis* گاسترو دیسکوئیدس هومینیس
- ۶۷..... ترما تودهای ریوی
- ۶۷..... *Paragonimus westermani* پاراگونیموس وسترمانی
- ۶۸..... ترما تودهای خونی (شیستوزوماها)
- ۶۸..... *Schistosoma haematobium* شیستوزوما همتوبیوم
- ۷۱..... *Schistosoma japonicum* شیستوزوما ژاپونیکوم
- ۷۲..... *Schistosoma mansoni* شیستوزوما مانسونی
- ۷۲..... *Schistosoma mekongi* شیستوزوما مکونگی
- ۷۲..... *Schistosoma intercalatum* شیستوزوما اینتر کالاتوم
- ۷۳..... منابع
- ۷۴..... *Cestoda* کرم های نواری یا سستودها
- ۷۵..... سیکلوفیلیدها
- ۷۵..... *Taenia saginata* تنیاساژیناتا
- ۷۶..... *Taenia solium* تنیاسولیوم
- تیالای نوکوک یا اکی نوکوکوس گرانولوزوس (کرم نواری شکل سگ)
- ۷۸..... *Echinococcus granulosus*
- ۸۲..... *Echinococcus multilocularis* اکی نوکوکوس مولتی لوکولاریس
- ۸۲..... *Echinococcus Oligarthrus and Vogeli* اکی نوکوکوس اولیگارتروس و اکی نوکوکوس وگلی
- ۸۲..... *Hymenolepis nanai* هایمنولپیس نانای
- ۸۴..... *Hymenolepis diminuta* هایمنولپیس دیمینوتا
- ۸۴..... *Multiceps multiceps* مولتی سپس مولتی سپس
- ۸۵..... *Dipylidium caninum* دیپیلیدیوم کانینوم

۸۶	یزودوفیلیده ها
۸۶	<i>Diphyllobothrium latum</i> دی‌فیلوبوتریوم لاتوم
۸۸	<i>Spirometra mansonii</i> اسپیرومترا مانسونی
۸۹	منابع
۹۱	کلیات تک یاخته شناسی پزشکی و آمیب ها
۹۱	کلیات تک یاخته شناسی پزشکی
۹۱	مورفولوژی تک یاخته ها
۹۲	تنفس در تک یاخته ها
۹۲	تغذیه در تک یاخته ها
۹۲	اشکال مقاوم تک یاخته ها
۹۲	تولید مثل و تکثیر
۹۳	راه های انتقال تک یاخته ها
۹۳	بیماری زایی تک یاخته ها
۹۳	مصونیت و ایمنی در تک یاخته ها
۹۴	طبقه بندی تک یاخته ها
۹۴	منابع
۹۵	آمیب ها
۹۵	<i>Entamoeba histolytica</i> انتاموبا هیستولیتیکا
۱۰۰	<i>Entamoeba hartmanni</i> انتاموبا هارتمانی
۱۰۱	<i>Entamoeba coli</i> انتاموبا کلی
۱۰۱	<i>Entamoeba polecki</i> انتاموبا پولکی
۱۰۲	<i>Endolimax nana</i> اندولیماکس نانا
۱۰۳	<i>Iodamoeba butschlii</i> یداموبا بوتچلی
۱۰۴	<i>Entamoeba gingivalis</i> انتاموبا زینژیوالیس
۱۰۵	آمیب های آزاد زی
۱۰۶	<i>Naegleria fowleri</i> نگلریا فاولری
۱۰۷	<i>Acanthamoeba</i> آکانتاموبا
۱۰۹	منابع
۱۱۰	ماستیگوفوراها (تازکداران)
۱۱۰	تازکداران روده ای تازکداران دستگاه ادراری - تناسلی
۱۱۰	تازکداران دستگاه گوارش
۱۱۰	<i>Giardia lamblia</i> زیاردیا لامبلیا
۱۱۳	<i>Chilomastix mesnili</i> کیلوماستیکس مسنیلی

- ۱۱۵..... *Dientamoeba fragilis* دی انتاموبا فراژیلیس
- ۱۱۶..... *Enteromonas hominis* انتروموناس هومینیس
- ۱۱۷..... *Retortamonas intestinalis* رتورتاموناس اینتستینالیس
- ۱۱۸..... تاژکداران دستگاه ادراری - تناسلی
- ۱۱۸..... *Trichomonas vaginalis* تریکوموناس واژینالیس
- ۱۲۱..... منابع
- ۱۲۳..... مزه دارن (سیلیوفوراها)
- ۱۲۳..... مزه داران
- ۱۲۳..... *Balantidium coli* بالانتیدیوم کلی
- ۱۲۶..... منابع
- ۱۲۷..... تک یاخته های خونی و نسجی
- ۱۲۷..... *Leishmania* لیشمانیاها
- ۱۲۹..... *Leishmania tropica* لیشمانیا تروپیکا
- ۱۳۰..... *Leishmania major* لیشمانیا ماژور
- ۱۳۲..... *Visceral leishmaniasis* لیشمانیوزیس احشایی
- ۱۳۲..... *Leishmania donovani* لیشمانیا دنوانی
- ۱۳۳..... *Leishmania infantum* لیشمانیا اینفانتوم
- ۱۳۳..... *Leishmania chagasi* لیشمانیا شاگاسی
- ۱۳۴..... *Mucocutaneous leishmaniasis* لیشمانیوز جلدی-مخاطی
- ۱۳۵..... *Trypanosoma* تریپانوزوماها
- ۱۳۵..... *Trypanosoma brucei gambiense* تریپانوزوما بروسته ای گامبینس
- ۱۳۸..... *Trypanosoma brucei rhodesiense* تریپانوزوما بروسته ای رودزینس
- ۱۳۸..... *Trypanosoma cruzi* تریپانوزوما کروز
- ۱۴۲..... ایکمپلکسا
- ۱۴۲..... *Toxoplasma gondii* توکسوپلازما گوندی
- ۱۴۸..... سایر کوکسیدیای بیماری زای انسان *Coccidia*
- ۱۴۸..... *Cyclospora* سیکلوسپورا
- ۱۴۹..... *Isospora* ایزوسپورا
- ۱۵۰..... *Cryptosporidium* کریپتوسپوریوم
- ۱۵۱..... *Sarcocystis* سارکوسیستیس
- ۱۵۳..... *Plasmodium* پلاسمودیومها
- ۱۵۸..... *Plasmodium vivax* پلاسمودیوم ویواکس

- ۱۶۰..... *Plasmodium ovale* پلاسمودیوم اواله
- ۱۶۱..... *Plasmodium malariae* پلاسمودیوم مالاریه
- ۱۶۲..... *Plasmodium falciparum* پلاسمودیوم فالسیپاروم
- ۱۶۳..... *Babesia* بابزیا
- ۱۶۳..... *Babesia microti* بابزیا میکروتی
- ۱۶۵..... برخی تک‌بخته‌های بیماری‌زای دیگر
- ۱۶۵..... *Microspora* میکروسپورا
- ۱۶۶..... *Pneumocystis carinii* پنوموسیستیس کارینی
- ۱۶۸..... منابع